

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΛΑΣΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΡΩΣΗ, Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν Ἀρδακείῳ κλπ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ ΔΡ. 6.

ΕΝ ΤῆΙ ΑΛΛΟΔΑΠῆΙ ΦΡ. ΧΡΥΣΑ 7

Ἀριθ. 25

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Φεβρουαρίου

1893.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ἡ διδασκαλία τῆς γεωγραφίας ἐν τοῖς σχολείοις. — Ἐν γεωγραφικὸν μάθημα. — Σύμμικτα.

Ἡ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ

«Ζῶμεν εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν γράφου μετὰ τὴν ἀστραπήν, ζωγραφοῦν μετὰ τὸν ἥλιον καὶ ταξειδεύου μετὰ τὸν ἀτμόν. Χῶρα, αἵτινες εἰς οὐδεμίαν πρότερον εὑρίσκοντο σύνδεσιν, νῦν ἐπικοινωνοῦσιν ἀλλήλαις, ὡς νὰ ἦλθον πλησιέστερον. Σήμερον οἱ παῖδες ἀκούουσι κατ' οἶκον παρὰ τῶν γονέων αὐτῶν περὶ Ῥώμης καὶ Παρισίων, περὶ Βιέννης καὶ Βερολίνου, περὶ Γαλλίας, καὶ Ἰταλίας, περὶ Αἰγύπτου καὶ Περσίας, περὶ Ἀμερικῆς καὶ Καλιφορνίας. Ἐπιστολαί, ἐφημερίδες, βιβλία παντοῖα κάμνουσι λόγον περὶ ἀπωτάτων χωρῶν καὶ πόλεων. Ἴσως ποτε παρουσιασθῆ αὐτοῖς εὐκαιρία καὶ νὰ ἐπισκεφθῶσι τοὺς τόπους τούτους. Ὡστε οἱ πρακτικοὶ οὗτοι λόγοι ὑποχρεῶνουσιν ἡμᾶς νὰ μὴ ἀφήνωμεν τοὺς μαθητὰς ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ἄνευ γεωγραφικῶν γνώσεων. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι λόγοι. Θὰ ἦτο ὄντως λίαν ταπεινὸν πρᾶγμα νὰ ἀφήσωμεν τοὺς ἀνθρώπους εἰς παντελῆ ἀμάθειαν περὶ τῆς γῆς, ἥτις εἶναι ἡ κατοικία αὐτῶν καὶ ἡ μήτηρ παντὸς γηγένου. Πόσον οἰκτιρμῶ ἄξιον εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἀγνοεῖ τὰ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ κατοικίας! Ἄλλὰ καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀποθῆ ὠφέλιμος ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας, ὅταν λείπη ἡ βῆσις αὐτῆς, ἥτις εἶναι ἡ γεωγραφία; Ὅ,τι ἐν χρόνῳ συμβαίνει, συμβαίνει καὶ ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ, καὶ ὁ Τεργῆρος καλεῖ εὐστόχως τὴν μὲν γεωγραφίαν ὡς τοποθεσίαν τῆς ἱστορίας, τὴν δὲ ἱστορίαν ὡς κινήτην γεωγραφίαν. Ὁ κυριώτατος ὁμῶς λόγος πρὸς διδασκαλίαν τῆς γεωγραφίας εἶναι ἡ μορφωτικὴ αὐτῆς δύναμις, ὅταν διδάσκε-

ται ὡς πρέπει. Ἐδῶ ἀνοίγεται ἀπέραντον στάδιον, καθ' ὃ λαμβάνει ἀφορμὴν ὁ μαθητὴς νὰ συλλέξῃ πείραν, νὰ μορφώσῃ τὸν νοῦν του καὶ τὴν κρίσιν του καὶ νὰ κατασταθῆ σοφώτερος. Διὰ τοῦ μαθήματος τούτου ἐξεγείρεται τὸ παρατηρητικὸν αὐτοῦ, ὀξύνεται ἡ προσοχή του, ἀκονάται ὁ νοῦς του, ἐνισχύεται τὸ μνημονικόν του, μορφοῦται ἡ πρὸς τὰς φυσικὰς καλλονὰς ἀγάπη του, κρατύνεται ὁ θρησκευτικὸς του νοῦς, τρέφεται ἡ φαντασία του, μορφοῦται ἡ γλῶσσα του καὶ προάγεται. «Kehr Praxis in der Schule σ. 204.

Ὁ δὲ Schumann ἐν τῇ Παιδαγωγικῇ του σελ. 305 γράφει τὰ ἐξῆς:

«Οἱ νεώτεροι χρόνοι διαφέρουσι τῶν ἄλλων ὅτι ἀνέπτυξαν ζωηρὰν συγκοινωνίαν καὶ μεταξὺ τῶν μελῶν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους καὶ μεταξὺ διαφόρων λαῶν καὶ χωρῶν. Ὅδοι, σιδηρόδρομοι, ναυτιλία ἐν τε τοῖς ποταμοῖς καὶ ταῖς θαλάσσαις, ταχυδρομεῖα, τηλεγραφοὶ διευκολύνουσι τὴν ἐπιμιξίαν μεταξὺ τῶν ἀπωτάτων χωρῶν καὶ αἱ ἐφημερίδες κομίζουσι ἡμῖν καθ' ἑκάστην εἰδήσεις ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου. Ὡστε διὰ νὰ ἐννοῶμεν τὴν κίνησιν αὐτὴν καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων σχέσεις ἔχομεν ἀνάγκην γεωγραφικῶν γνώσεων. Αὕτη εἶναι ἡ πρακτικὴ ὠφέλεια τῆς γεωγραφίας.

«Ἡ δὲ περιγραφή τῆς πατρίδος, ἡ παράστασις ξένων χωρῶν καὶ τῶν προϊόντων αὐτῶν ὡς καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν κατοικούντων αὐτάς, ἐξεγείρει καὶ συγκρατεῖ τὴν προσοχήν, τὸν πρῶτον τοῦτον πάσης μαθήσεως ὄρον, καὶ ποιεῖ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου αὐτενεργὸν καὶ αὐτοκίνητον. Πᾶσα ἡ περίξ ἡμῶν χώρα προκαλεῖ ἡμᾶς εἰς ἐξέτασιν καὶ οὕτω διὰ τῆς γεωγραφίας μορφοῦται τὸ παρατηρητικὸν τοῦ ἀν-

ας διορθη ταυτα. Είναι δε ψυχολογικως β-βαιωμενον οτι εκεινη η γνωσις εντοπουται βαθυτερον εις την ψυχην του ανθρωπου, ην ουτος μονος ανευρε η τουλαχιστον εκαμε μονος την αποπειραν προς ευρεσιν αυτης. Του Σωκράτους η μειυετική μεθοδος επρεπε να ευρη γενικην εφαρμογην εν τοις σχολειοις. 'Εν τῷ σχολείῳ δὲν πρόκειται τὸσον περὶ τῶν γνώσεων, ὅσον περὶ τοῦ τρόπου τῶν μαθητῶν. Ἄλλὰ τοῦτο δυστυχῶς λησμονοῦσιν οἱ διδάσκαλοι.

'Εν τῷ Διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν ἐπεκράτει ἄλλοτε ἡ ἐξῆς τάξις κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γεωγραφίας. α) Θέσις τῆς χώρας σχετικῶς πρὸς τὴν Ἑλλάδα β) σχῆμα τῆς χώρας ὁρώμενον πρῶτον ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ παραβαλλόμενον πρὸς σχῆμα γεωμετρικὸν ἢ πρὸς σχῆμα πραγμάτων ἢ ζώων γνωστών εἰς τοὺς μαθητὰς. Οὕτως ἡ Εὐβοία ὁμοιάζει πρὸς ἄρνιον ἐν σουβλίῳ, ἡ Κρήτη πρὸς θωρηκτὸν πλοῖον, ἡ Πελοπόννησος πρὸς γείρα μουτζῶνουςαν, ἡ Ἀμερικὴ πρὸς σάμχ λίαν διὰ στηθοδέσμου συγσφιγμένον, ἡ Σκανδιναυία πρὸς λαγῶν ἀνεστραμμένον, ἡ Γαλλία πρὸς κεφαλὴν κυρίας με κόμπην ἀναδεδεμένην ἐπὶ τοῦ κατινίου ὄστοῦ. Τοιαῦτα παρομοιώσεις, ἃς ἐπέζητουν καὶ οἱ παλαιοὶ γεωγράφοι, εἶναι λίαν εἰς τοὺς μαθητὰς ἀσπάσαι καὶ συντελοῦσι πολὺ εἰς τὴν διατήρησιν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν τοῦ σχήματος τῶν χωρῶν. Μετὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ σχήματος ἐπὶ τοῦ χαρτίου σημειοῦμεν τοῦτο ἐν μεγάλῃ κλίμακῃ καὶ εἰς τὸν μαυροπίνακα. γ) Μέγεθος τῆς χώρας εἰς χιλιομέτρα καὶ παραβολὴ αὐτῆς κατὰ τοῦτο πρὸς τὸ μέγεθος ἐπαρχίας γνωστῆς ἢ καὶ ὅλου τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. δ) Πληθυσμὸς τῆς χώρας καὶ παραβολὴ πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἄλλων χωρῶν ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς, ἐξ οὗ πηγάζει ἡ μεγαλειτέρα ἢ μικροτέρα τοῦ πληθυσμοῦ πυκνότης καὶ ἡ ἀναλογία τῶν κατοικῶν πρὸς τετραγωνικὸν χιλιομέτρον. ε) Φυσικὴ κατάστασις τῆς χώρας, ὄρη, πεδιάδες καὶ ὕψος αὐτῶν καὶ παραβολὴ πρὸς ὄρη τῆς πατρίδος τοῦ μαθητοῦ π. χ. Ὁ Ὀλύμπος ἔχων ὕψος τριῶν χιλιάδων μέτρων (ἀκριβῶς 2973) εἶναι τριπλάσιος τὸ ὕψος τοῦ Ὑμηττοῦ, ὅστις ἔχει περίπου χιλίων μέτρων ὕψος (ἀκριβῶς 1027). 'Εν Εὐρώπῃ ὁμῶς εὐρίσκονται ὄρη, τὰ ὅποια εἶνε κατὰ 2000 μέτρα ὑψηλότερα τοῦ Ὀλύμπου π. χ. τὸ Λευκὸν ὄρος τῶν Ἀλπεων, ὅπερ εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Εὐρώπης, ἔχει ὕψος σχεδὸν πέντε χιλιάδων μέτρων (ἀκριβῶς 4810). Ἄλλ' εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους εἶναι ὄρη ὑψηλότερα καὶ τοῦ Λευκοῦ π. χ. ἐν Ἀσίᾳ τὰ Ἰμαλάια, τὰ ὅποια εἶναι τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς οἰκουμένης, διότι ἔχουν θαυμαστὸν ὕψος σχεδὸν 9 χιλιάδων μέτρων (ἀκριβῶς 8837). Καὶ ἐν τῇ σελήνῃ εὐρίσκονται ὄρη πολὺ ὑψηλότερα καὶ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν Λευκῶν. Τὰ ὑψηλότερα αὐτῆς ὄρη ἔχουν ὕψος 7000 μέτρων. Διὰ τῆς συγκρίσεως ταύτης τὸ ὕψος τῶν ὀρέων ἀποκτᾷ ἐνδιαφέρον καὶ ἐντυπῶται βαθῶς εἰς τὴν γνώμην τῶν μαθητῶν.

'Ἀλλὰ τοιαῦτη ἐκδρομὴ ἀπαιτεῖ διδάσκαλον γεωγράφον γινώσκοντα ἐπισταμένως τὴν ὅλην γεωγραφίαν. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ μετὰ τὰς πεδιάδας καὶ μετὰ τοὺς ποταμοὺς, οἵτινες ἀπ' οὗ δειχθῶσιν εἰς τὸν χάρτην ἀπὸ τῆς πηγῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτῶν καὶ ἐξηγηθῆ ἡ ἔκτασις καὶ ἡ χρησιμοποίησις αὐτῶν σημειοῦνται καὶ ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος, καθ' ἣν ἔχουσι διεύθυνσιν. ς) Λίμναι, ἔκτασις αὐτῶν καὶ ἐκτίμησις εἰς τετραγωνικὰ χιλιομέτρα ἢ εἰς ὄρας, ἐάν τις ὁδοιορῆ κατὰ μήκος αὐτῶν π. χ. Φενεὸς λίμνη ἔχει ἔκτασιν 63 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων (μῆκος μὲν 9 χιλιομέτρων ἢ 2 1/4 ὄρ., καὶ πλάτος 7 χιλιομ. ἢ 1 3/4 ὄρας). Ἡ Κασπία θάλασσα ἔχει ἔκτασιν 440 χιλιάδων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, ἐν φ' ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐπιφάνειαν μόνον 64 χιλιάδων τετ. ὥστε εἶναι τῆς Ἑλλάδος ἢ Κασπία ἑπταπλασίως μεγαλειτέρα. ζ) Πόλεις οἱ κυριώτεροι δεικνύονται κατὰ σειρὰν εἰς τὸν χάρτην πρῶτον καὶ εἶτα σημειοῦνται διὰ τοῦ σημείου καὶ τὸ πολὺ καὶ διὰ τοῦ ἀρχικοῦ γράμματος τοῦ ὀνόματος εἰς τὸν μαυροπίνακα. Τὸ μέγεθος αὐτῶν ὀρίζεται ἐν παραβολῇ πρὸς τὴν πόλιν τὴν γνωστὴν εἰς τὸν μαθητὴν π. χ. Ἡ Πιτρούπολις ἔχει πληθυσμὸν 860 χιλιάδες, αἱ Ἀθῆναι 110 χιλιάδες, ἡ Κωνσταντινούπολις 875 χιλιάδες. η) Τὸ κλίμα δηλ. ἡ θερμοκρασία ἢ μεγίστη τοῦ ἔτους καὶ ἡ ἐλαχίστη ἢ βροχὴ καὶ ἡ χιών δηλ. ὁ ἀριθμὸς τῶν βροχερῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους· οἱ ἀνεμοὶ οἱ ἐπικρατοῦντες. 'Εν Ἑλλάδι ἡ ἀπολύτως μεγαλειτέρα θερμοκρασία ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ 1858 γενομένων παρατηρήσεων εἶναι 40° 7. C. καὶ ἡ ἀπολύτως ἐλαχίστη εἶναι -6° 6 C. Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ ἔτους εἶναι 14° C. Ὁ ψυχρότερος μῆνς εἶναι ὁ Ἰανουάριος 8° 01 C. καὶ ὁ θερμότερος ὁ Ἰούλιος 27° C. Ὁ βροχερώτερος μῆνς εἶναι ὁ Δεκέμβριος ἔχων 12 ἡμέρας βροχερᾶς καὶ ὁ ζηρότερος ὁ Ἰούλιος καὶ ὁ Αὐγούστος, οἵτινες ἔχουν ἀνά 3. Οἱ ἐπικρατοῦντες ἀνεμοὶ εἶναι οἱ νοτιοδυτικοὶ 118 κατ' ἔτος καὶ οἱ βορειοανατολικοὶ 109, σπάνιοι δὲ οἱ ἀνατολικοὶ, 6 κατ' ἔτος καὶ οἱ νοτιοανατολικοὶ, 11 κατ' ἔτος. Ταῦτα πάντα, ἃ οὐσιωδῶς ἔχουσι ῥοπὴν εἰς τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τὴν φυσικὴν οἰκονομίαν, δὲν πρέπει νὰ παρορῶνται. θ) Τα φυτὰ καὶ ζῶα καὶ τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἤμερα. Ἡ ἔκτασις τῶν δασῶν, ἡ καλλιέργεια καὶ χρησιμοποίησις αὐτῶν, ἡ κτηνοτροφία εἶναι σπουδαῖον ζήτημα εἰς τὸν πολιτισμὸν μιᾶς χώρας. ι) Οἱ ἄνθρωποι (φυλὴ, θρησκεία, πολιτεύμα, συγκοινωνία, πολιτισμὸς).

'Εν τοῖς ἐπομένοις διδομένῳ ὑπόδειγμα γεωγραφικῆς διδασκαλίας. Ὁ ἀναγνώστης ὁμῶς ἄς ἔχη ὑπ' ὄψει ὅτι ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ δὲν εἶναι δυνατόν ταπάντα ἀκριβῶς νὰ ἐκτεθῶσι, διότι τότε καταλαμβάνομεν ἔδαφος ἐν τῇ Ἐκπαιδεύσει περισσότερον τοῦ προσήκοντος. Μόνον ὡς σκελετὸς γεωγραφικῆς διδασκαλίας θέλομεν νὰ θεωρηθῆ τὸ ὑπόδειγμα ἡμῶν, αἱ ἀσάρες καὶ ἡ ζωὴ εἶναι ἔργον τῆς προφορικῆς διδασκαλίας.

ΕΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

Πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς Εὐρώπης ὑπάρχει βασιλεῖον μικρὸν, ὡς εἶναι καὶ ἡ Ἑλλάς, τὸ ὁποῖον καλεῖται Δανία. Ἡ χώρα αὕτη ἐνδιαφέρει ἡμᾶς περισσότερον τῶν ἄλλων, διότι εἶναι πατρίς τοῦ βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου. Ἐκεῖ βασιλεῖς εἶναι ὁ πατὴρ τοῦ βασιλέως ἡμῶν, καλούμενος Χριστιανὸς ὁ ἕνατος, γέρον ἤδη 75 ἐτῶν ἔχων 6 τέκνα, τρία ἀρρενα καὶ τρία θήλια, πάντα νυμφευμένα. Ἐκ τῶν ἀδελφῶν τοῦ βασιλέως ἡμῶν ἡ μὲν Ἀλεξάνδρα ἔχει σύζυγον τὸν διαδόχον τῆς Ἀγγλίας, ἡ δὲ ἄλλη ἡ Δάγκμαρ τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ρωσίας. Ὡστε ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας ἔχει συγγένειαν μετὰ μεγαλειτέρα τοῦ κόσμου κράτη τῆς Ἀγγλίας καὶ Ρωσίας.

Εἶναι δὲ τὸ βασιλεῖον αὐτὸ ὅλον νῆσοι μετὰ μίαν χερσόνησον καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς τὴν Ἑλλάδα διότι οὐδὲν ἄλλο βασιλεῖον ἐν τῷ κόσμῳ ἔχει τόσας νήσους καὶ τόσους κόλπους, ὅσους ἔχει ἡ Ἑλλάς. Κεῖται δὲ ἡ Δανία εἰς τὸ στόμα μιᾶς θαλάσσης μεσογείου ὀνομαζομένης Βαλτικῆς. Καὶ ὅλα τὰ πλοῖα καὶ πολεμικὰ καὶ ἐμπορικὰ, ὅσα θέλουσι νὰ πλεύσουν εἰς τὰς πολλὰς μεγάλας πόλεις, αἰετίνες εἶναι εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, εἶναι ἠναγκασμένα νὰ περάσουν ἀπὸ τῆς Δανίας. Πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσι τρεῖς ὁδοὶ ἢ πορθμοί, ὁ Σούνδης, ὁ Βέλτης ὁ μέγας καὶ ὁ Βέλτης ὁ μικρὸς. Ἡ καλλιτέρα δὲ ἐκ τῶν τριῶν τούτων ὁδῶν εἶναι ὁ Σούνδης. Ἐὰν βλέψωμεν εἰς τὸν χάρτην, διακρίνομεν μεταξὺ τῆς Σουηδίας καὶ τῆς νήσου Σηλανδίας μίαν θαλασσίαν ὁδὸν σχεδὸν εὐθείαν. Τὸ πλάτος αὐτῆς εἶναι 4120 μέτρων, τὸ δὲ βάθος ἀρκετὰ βαθὺ ἄνω τῶν 20 μέτρων. Μόνον εἰς ἓν μέρος πλησίον τῆς πρωτεύουσας Κοπεγχάγης, ἐκεῖ ὅπου ἡ θάλασσα πλατύνεται, γίνεται ἡ θάλασσα ἀβαθὴς καὶ εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους. Ἐκεῖ ἐντὸς τῆς θαλάσσης ὑψοῦται τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐν τῷ μέσῳ καὶ σχηματίζονται ῥηχὰ νερά καὶ τὰ πλοῖα πρέπει ἢ ἐντεῦθεν ἢ ἐκείθεν τῆς ῥηχίας νὰ πλεύσουν. Καὶ τὸ μὲν πρὸς τὴν Δανίαν βαθὺ μέρος τῆς θαλάσσης καλοῦσι βασιλικὸν βυθόν, τὸ δὲ πρὸς τὴν Σουηδίαν Ὀλλανδικὸν βυθόν. Τὸ πλάτος ἀμφοτέρων τούτων τῶν βυθῶν δὲν εἶναι μείζον τῶν 1000 μέτρων, τὸ δὲ βάθος τῶν 9 μέτρων. Εἰς ἓν μέρος ὁμῶς εἶναι καὶ βάθος μόλις 6 μέτρων.

Μετὰ ὅλας οὐτάς τας δυσκολίας ὁ Σούνδης ὁμῶς περιτιμᾶται τῶν ἄλλων θαλασσίων ὁδῶν, πρῶτον μὲν διὰ τὸ σύντομον διότι τὰ πλοῖα εἰδῶ πλέον κατ' εὐθείαν, χωρὶς νὰ ἀναγκάζωνται νὰ κάμνωσι λοξοδρομήσεις· εἵπειτα δὲ, διότι εἰδῶ πνέουν συνήθως ἀνεμοὶ δυτικοί, οἵτινες εἶναι εὐνοϊκοὶ εἰς τοὺς πλοῦς καὶ τοὺς πρὸς βορρᾶν καὶ τοὺς πρὸς νότον. Διὰ τοῦτο ἀνάκαθεν ὁ Σούνδης ὑπῆρξεν ἡ κυρία θαλασσία ὁδὸς μεταξὺ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Βαλτικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θάλασσα εἶναι βαθύτερα πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Σηλαν-

δίας καὶ οὐκ πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Σουηδίας, ἐκτός δὲ τούτου, ἐπειδὴ εἰδῶ ἐπικρατοῦσι δυτικοὶ ἀνεμοὶ, κατὰ δὲ τοὺς κνόνους τῆς ναυτικῆς τὰ ἱστιοφόρα πρέπει νὰ πλέωσι πλησίον τῆς χώρας, ἀπ' ἧς ἔρχεται ὁ ἀνεμὸς, διὰ τοῦτο ὁ πορθμὸς αὐτὸς ὠφέλεισεν ἀποκλειστικῶς τὴν Δανίαν καὶ οὐκ τὴν Σουηδίαν. Καὶ εἰς τοῦτο στηρίζεται ἡ σημασία τῆς Κοπεγχάγης ὑπὸ ἑποψίν στρατηγικὴν καὶ ἐμπορικὴν. Ἡ πόλις αὕτη κοατεῖ τὴν κλειδα τῆς πόλης, δι' ἧς δύνανται τὰ πλοῖα νὰ πλεύσωσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν. Καὶ διὰ τοῦτο ἐννοοῦμεν εὐκόλως πῶς ἐπέβαλε καὶ φόρον ἡ Δανία ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας εἰς τὰ διαπλέοντα ξένα πλοῖα μέχρι τοῦ 1857, ὅτε διεμαρτηρήθησαν διὰ τὸν φόρον τοῦτον οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν θαλασσιῶν δυνάμεων τῆς Εὐρώπης νὰ δώσωσι εἰς τὴν Δανίαν 30 ἑκατομ. φράγκων καὶ τοῦ λοιποῦ τὰ πλοῖα νὰ ἀφίνωνται ἀφορολόγητα νὰ διαπλεύσωσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν.

Ὁ δὲ μέγας Βέλτης εἶναι σχεδὸν διπλάσιος τοῦ Σούνδης καὶ κατὰ τὸ μήκος καὶ κατὰ τὸ πλάτος, ἀλλ' ὁ πλοῦς ἐν αὐτῷ πρέπει νὰ κάμνη πολλοὺς ἐλιγμούς· ὥστε ἱστιοφόρον πλοῖον πρέπει ν' ἀναμένη διαφόρους ἀνέμους διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ διαπλεύσῃ αὐτόν. Ἐπειτα κατὰ τὸ στόμιον τοῦ πορθμοῦ πρὸς βορρᾶν ὁ πόρος εἶναι τοσοῦτον στενός, ὥστε δὲν δύνανται ἀκινδύνως τὰ ἱστιοφόρα νὰ πλεύσωσι μετὰ λοξοδρομήσεις, ὅταν πνέη ἐναντίος ἀνεμὸς. Ὅθεν ὁ πορθμὸς αὐτὸς εἶναι καλὸς διὰ πλοῖα θωρηκτά, τὰ ὅποια δὲν βιάζονται καὶ ἔχουσι καὶ ἀνάγκην καὶ ὑδάτων βαθέων.

Ὁ δὲ μικρὸς Βέλτης ἔχει βαθύτατα ὕδατα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέσον εἶναι στενός καὶ ἐλικοειδής ὡς ποταμὸς καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἐπιμηκύνων τὸν πλοῦν μεγάλως δὲν εἶναι ἀγαπητός. Διὰ νὰ σχηματίσωμεν μίαν ἰδέαν περὶ τῆς ἐμπορικῆς ἀξίας ἐκάστου τῶν τριῶν τούτων πορθμῶν δημοσιεύομεν τὸν ἐξῆς πίνακα τῶν τελωνικῶν προσόδων τοῦ 1856.

Τελωνικαὶ προσόδοι Σούνδης	τάληρα	2,072000
»	» μεγ. Βέλτου	» 22000
»	» μικρ. Βέλτου	» 4200

Κατὰ τοὺς τελευταίους δὲ χρόνους τὸ πρᾶγμα θὰ εἶναι ἐτι εὐνοϊκότερον διότι μεγάλως ἀνεπτύχθη τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον καὶ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Γερμανίας.

Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας βλέπομεν ὅτι εἶναι κατασκευάσμα τῆς προσχώσεως τῆς θαλάσσης τῆς Βαλτικῆς. Ἐκτός σπανιωτάτων ἐξαιρέσεων οὐδαμοῦ βλέπει τις βράχους μεγάλους, πηνταχοῦ ὑπάρχει ἔδαφος ψαμμώδες καὶ ἀργιλλώδες. Μόνον ἡ νῆσος Βορνεχόλμη εἶναι πρὸς βορρᾶν μὲν ἐκ γρανίτου λίθου, πρὸς νότον δὲ ἐκ σιλουρίου, πρὸς δυσμὰς δὲ ἐξ ἀνθρακούχου ραϊτίου. Οἱ ἄνθρωποι τῆς Βορνεχόλμης ἔχουν πολλὴν στάκτην καὶ μεταχειρίζονται αὐτοὺς μόνον πρὸς καυσὶν καμίνων κεράμων ἢ κεραμίνων ἀγγείων. Τὸ ὑψηλότερον τῆς νήσου ταύτης σημεῖον εἶναι 157 μέτρων. Ἡ νῆσος δὲν ἔχει

μὲν μεγάλα δίδουσι κατ' ἔτος εισοδήματα μόνον 14, 2 τοῖς ἑκατόν, τὰ δὲ μέτρια 74,1 τὰ δὲ μικρὰ μόνον 10,5. Ὡστε τὰ μέτρια κτήματα ἔχουσι τὸ πλεῖστον τοῦ εισοδήματος. Ἡ δὲ τελευταία τάξις, ἣτις εἶναι ἡ πολυαριθμοτάτη, εἶνε καὶ πτωχοτάτη. Καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τάξεως, ἐκλέγονται οἱ βουλευταὶ οἱ ριζοσπάσται καὶ οἱ κοινωμισταί.

Τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους εὐρίσκονται εἰς λίαν εὐάρεστον κατάστασιν. Ἐν ἔτει 1884—85 ὑπελογίσθησαν ἔσοδα μὲν κορωνάι¹ 56977800, ἔξοδα δὲ 47899504, ἐν ἔτει δὲ 1885—86 ὑπελογίσθησαν ἔσοδα μὲν κορωνάι 53667600, ἔξοδα δὲ 50035273. Τὸ δημόσιον χρέος μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἐνεργητικοῦ εἶναι μόνον 97 ἑκατομ. κορωνάι. Ἐχουσι δὲ δαπανηθῆ πρὸς κατασκευὴν σιδηροδρόμων μέχρι τοῦ Μαρτίου 1887 148410402 κορωνῶν. Μεγάλῃ δὲ προσπάθειᾳ καταβάλλεται πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ δημοσίου χρέους καὶ ἐντὸς μιᾶς πενταετίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1875—1880 κατεβλήθησαν περίπου 38 ἑκατομμύρια κορωνῶν.

Ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία εἶναι ὑποχρεωτικὴ εἰς ὅλους. Διαρκεῖ δὲ ἡ ὑποχρέωσις κῦρτη 16 ἔτη καὶ ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ 22 ἔτους συμπληρωμένου. Καὶ 4 μὲν ἔτη ἀνήκουσιν εἰς τὴν γραμμὴν, 4 εἰς τὴν ἐφεδρείαν καὶ 8 εἰς τὴν ἐπικουρίαν. Ἡ Δανία, ἵνα δύναται νὰ παρατάσῃ ἐν καιρῷ πολέμου πολὺν στρατόν, ἔχει σχηματίσῃ πολλὰ στελέχη στρατοῦ, τὰ ὅποια ἐν καιρῷ εἰρήνης ἔχουσι διὰ λόγους οἰκονομίας ὀλίγους στρατιώτας. Διότι καὶ μὲν ἡ θητεία τῶν στρατιωτῶν εἶνε τετραετής, ἀλλὰ τοῦτο κατ' ὄνομα μόνον, διότι ἐκ τῶν στρατιωτῶν τὸ μὲν 1) ³ ὑπηρετεῖ 1 ¹/₄ τοῦ ἔτους, οἱ δὲ ἄλλοι ὑπηρετοῦν μόνον 6 μῆνας, πλὴν τῶν ἱππέων, οἵτινες ὑπηρετοῦν 9 ¹/₂ μῆνας. Μετὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν λαμβάνουσι κανονικὰς ἀδείας, μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ὁποίων ἐπανέρχονται καὶ ὑπηρετοῦν κατ' ἔτος 2 ἕως 4 ἐβδομάδας. Καθ' ὅλην δὲ τὴν τετραετίαν διακοῦν τὰ ἐπαναληπτικὰ αὐτῶν γυμνάσια 120 ἡμέρας. Εἰ καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς στρατιωτικῆς μορφώσεως εἶναι ἀτελής, ἐν τούτοις οἱ Δανοὶ στρατιῶται, ἔχοντες φύσει νοσημοσύνην, πειθαρχίαν καὶ συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος, δὲν εἶνε ἀπορριπτέοι στρατιῶται. Ἀπόπειρα πρὸς ἐφαρμογὴν τοιοῦτου συστήματος ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀπέτυχεν οἰκτρῶς. Συμποσοῦται δὲ ὁ στρατός τῆς Δανίας ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς 40 χιλιάδας, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 60 χιλ.

Ὁ στόλος τῆς Δανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 παλαιὰ θωρακωτὰ, καὶ 3 νέκ, ἔχοντα πάντα 107 τηλεβόλα, καὶ ἀπὸ 31 ἄλλῃ ἀτμοκίνητα μὲ 122 τηλεβόλα. Τοιοῦτος στόλος πρὸς τὸν ἄλλον στόλον τῆς Βαλτικῆς τῶν ἄλλων δυνάμεων ἔχει μόνον ἀξίαν ὡς ἀμυντή-

ριον ὄπλον. Ἡ Κοπεγχάγη εἶναι μόνον πρὸς βορρᾶν εὐπρόσβλητος.

Ἄλλὰ πλὴν τῶν χωρῶν τούτων ἡ Δανία ἔχει κα, ἄλλας κτήσεις τὰς Φαρόας νήσους, τὴν Ἰσλανδιανί τρεῖς νήσους τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν ἐν Ἀμερικῇ καὶ τὴν Γροιλανδιαν. Περὶ τούτων γενήσεται λόγος ἄλλοτε.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ὁ περὶ κανονισμοῦ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως νόμος ἡμῶν παραδέχεται ὅτι 7 τοῖς ἑκατόν εἶναι οἱ μαθηταὶ οἱ φοιτῶντες εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Τὴν γνώμην ταύτην ἡμεῖς ἐγκαίρως διεφίλονεικῆσαμεν ἰσχυρισθέντες ὅτι μαθηταὶ εἶναι πολὺ περισσότεροι δυνάμενοι νὰ φθάσωσι μέχρι τοῦ 20 τοῖς ἑκατόν. Ἐξηγέχομεν δὲ τὴν γνώμην ταύτην τότε ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς σχολείοις, ἃ ἡμεῖς ἐγίνωσκουμεν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως. Ἡδὴ περίηλθον εἰς χεῖρας ἡμῶν ἐπιστημονικὰ συγγράμματα ὑπόθεσιν ἔχοντα τὴν ἐν ταῖς διαφορῆς ἐπικρατείαις φοίτησιν τῶν μαθητῶν. Κατὰ τὰ συγγράμματα ταῦτα ἡ ἀναλογία τῶν μαθητῶν ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις πρὸς τὸν πληθυσμὸν εἶναι ἐν Γερμανίᾳ 21.6 τοῖς 0[0], ἐν Γαλίᾳ, ἣτις φημίζεται διὰ τὴν ὀλιγοτεχνίαν τῆς, 17.2 τοῖς 0[0] ἐν Χιλῇ 21.6 τοῖς 0[0]. Παραδέχεται δὲ ὁ Warpaesus, εἰς τῶν μείστων γεωγράφων καὶ στατιστικῶν ὅτι ὁ μέσος ὄρος τῶν μαθητῶν ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις εἶναι 19 τοῖς 0[0]. Ἴδε Handbuch der Geographie und Statistik von Stein κλπ. σ. 1016. Πᾶς δὲ τις βλέπει καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου πόσον ἀμελετήτως συντάσσονται παρ' ἡμῶν οἱ νόμοι καὶ τί κακὸν γίνεται εἰς τὸν τόπον ἐκ τοιούτων νομοθετημάτων, ἃ φέρουσιν οὐχὶ τάξιν, ἀλλὰ σύγχυσιν καὶ ἀκοσμίαν καὶ καταστροφὴν. Σχολεῖα, ἃ κατὰ τὴν ἀσπτήρικτον καὶ ἀδικαιολόγητον γνώμην τοῦ νόμου, πρέπει νὰ ἔχουσι 70 μαθητὰς καὶ 1 διδάσκαλον ἔχουσι τῇ πραγματικότητι 170 μαθητὰς καὶ πρέπει νὰ ἔχωσι δύο καὶ τρεῖς διδασκάλους, ἂν θέλωμεν διὰ τῶν σχολείων νὰ μορφώσωμεν τὸν λαόν.

Γράφουσιν ἡμῖν ἐξ Ἀμοργοῦ ὅτι ὁ ἐκεῖ δημοδιδάσκαλος Γ. Στεφανίδης ἐνθουσιωδῶς ἐργάζεται πρὸς διάπλασιν τῶν μαθητῶν του, ἐπιμελούμενος μάλιστα τῆς θρησκευτικῆς αὐτῶν ἀγωγῆς. Τῇ 30 δὲ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς εορτῆς τῶν τριῶν ἱεραρχῶν ὤμιλησεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διδασκτικὸν λόγον περὶ τῶν ἐρογασιῶν τῶν εορταζομένων ἁγίων καὶ προέτρψε τοὺς πολίτας νὰ γίνωσι μάστα εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς παιδείας μιμηταὶ τῶν τριῶν φωστῆρων τῆς οἰκουμένης. Σύμπασα ἡ κοινωνία μετὰ προσοχῆς ἤκουσε τὸν λόγον τοῦ κ. Στεφανίδου. Ἡμεῖς δὲ μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς μανθάνομεν ὅτι οἱ δημοδιδάσκαλοι ἔχοντες ἀκραίφνη γνώσιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν ἐργάζονται καὶ ἐντὸς τοῦ σχολείου καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ πρὸς διάπλασιν τῆς κοινωνίας. Ὡς δ' ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ πράγματα οὐδεμία ἄλλη ἐλπίς ἀπομένει ἡμῖν περὶ διορθώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων ἢ διὰ τῆς ὀρθῆς τοῦ λαοῦ ἐκπαιδεύσεως. Εἰς τὸν δημοδιδάσκαλον ἔλαχεν ἡ ὑψίστη αὐτῆ τιμῆ, ἵνα θέσῃ τοὺς θεμελίους λίθους ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ἔργου. Ὁ Θεὸς ἔστω αὐτῷ βοηθός.

1) Μία κορωνά εἶναι 1,37 1)2 φράγκου.